

Debatteren in jaren vijftig-stijl

Serie: Zo doen ze dat in Duitsland

Achtergrond - 4 september 2013

Serieuze gezichten, een brei van financiële cijfers en nauwelijks een sprankje humor. De debatstijl van de Duitse politici in de verkiezingsstrijd verschilt nogal met die van de Nederlandse collega's in Den Haag.

Het lijkt wel een scène uit een debat uit de jaren vijftig. Angela Merkel legt met half gesloten ogen en zonder enige stemverheffing uit hoe ze de begroting van Duitsland sluitend heeft gekregen. De cijfers en het financieel jargon vliegen de kijkers om de oren. Als één van de presentatoren haar een vervolgvraag wil stellen, blaft ze hem af met de toon van een schooljuf: "Als u het niet heel erg vindt, maak ik even mijn verhaal af."

Stijf

Het tv-debat tussen beide kanselierskandidaten van zondagavond was serieus, saai en stijf. Met vier presentatoren - van elke omroep die het debat uitzond één - was er weinig tijd en ruimte voor discussie of spontaniteit. Het contrast met de verkiezingen in Amerika of Nederland - waar humor en de persoonlijkheid van de politici een veel prominentere rol spelen - is groot.

Zo doen ze dat in Duitsland

In de serie 'Zo doen ze dat in Duitsland' laat Duitslandweb zien hoe ze in Duitsland omgaan met actuele kwesties die in Nederland ook spelen

Het debat tussen de lijsttrekkers van de kleine partijen ging er maandagavond al een stuk levendiger aan toe - Trittin van Die Grünen, Brüderle van de FDP en Gysi van Die Linke spraken gepassioneerd door elkaar heen - maar ook daar ging het vooral om feiten en cijfers. Hoe is dit verschil te verklaren?

Aan de persvoorlichters en spindoctoren ligt het in ieder geval niet, zegt Rolf Lehmann, journalist en voorzitter van de Fachvereinigung der Medienberater FDM, een van de Duitse beroepsverenigingen van media-adviseurs. "Er zijn er genoeg en ze werken met dezelfde technieken en methodes als hun collega's in Amerika. Ze hebben alleen met andere politici te maken, vrees ik."

Saaie uitstraling

"In Duitsland denken de politici: hoe menselijker, hoe onbetrouwbaarder."

In voorgaande jaren wisten mediagenieke politici als Gerhard Schröder (SPD) en Joschka Fischer (Die Grünen) de kijker veel meer te boeien. Zij konden bij debatten voor vuurwerk zorgen. Lehmann zucht. "We hebben wel eens spontanere lijsttrekkers gehad. Geen van de kandidaten - op Gregor Gysi na - is een prijswinnaar in communicatievaardigheden. Ook in Duitsland weten we intussen wel dat je met lange zinnen en eindeloos uitweiden geen kiezers trekt, maar op een of andere manier lijken de kandidaten niet bij te sturen. Wat je dit jaar in de debatten ziet gebeuren is niet sympathiek, en nog minder overtuigend."

Strategie

Dat betekent niet dat het aan regie ontbreekt. Suf kan ook een strategie zijn, legt Lehmann uit. "In het geval van Merkel: zij heeft een bijna meditatief rustige en saaie uitstraling, en ik denk dat haar voorlichters haar aanraden dit zo te houden. Afwijken zou namelijk betekenen dat ze onvoorspelbaar wordt. Nu weet je tenminste waar je met haar aan toe bent."

Dit mechanisme ziet hij ook bij andere kandidaten terug. "Steinbrück is een soort robot met een stropdas, en hij cultiveert dit imago. Met andere woorden: de kandidaten houden zo krampachtig vast aan hun geënceneerde imago, dat ze een lege huls worden."

Waar in Nederland en in de Verenigde Staten de persoonlijkheid van de politicus een grote rol speelt in de verkiezingsstrijd, zeker bij debatten, lijken de Duitsers juist zo afstandelijk mogelijk te willen blijven. Lehmann: "In Duitsland denken de politici: hoe menselijker, hoe onbetrouwbaarder. Echte mensen twifelen en veranderen wel eens van mening: en dat mag bij een politicus natuurlijk niet gebeuren. Dan komt hij onberekenbaar over."

Het gebrek aan humor is Lehmann ook opgevallen. "Ook dat ligt aan de kandidaten", aldus de voorzitter van FDM. "Daarnaast speelt de tijdgeest mee. Het is crisis en als de dagelijkse realiteit van de kiezers niet om te lachen is, vinden Duitse politici ook dat ze dat niet mogen doen. Ze denken dat dit door het publiek gewaardeerd wordt."

Kiezers

Daarmee komt hij op een belangrijk punt. Want de politici mogen dan saai zijn, maar krijgt een publiek niet de kandidaten die het verdient? Met andere woorden: willen de Duitsers het niet gewoon een autoritaire, serieuze kanselier?

Lehmann denkt even na. “De laatste jaren zijn hiërarchische verhoudingen in Duitsland juist sterk afgenomen, dus dat eerste denk ik niet. Maar wat wel opvalt, is dat er steeds naar competenties gekeken wordt. Duitse kiezers stellen zichzelf graag de vraag: heeft de kandidaat de kennis en kwaliteiten om onze staatsman of -vrouw te worden? Ze zien hem of haar niet als een persoonlijk voorbeeld, maar als een soort ingenieur van de staat. En daar hoort blijkbaar een serieus, humorloos type bij.”

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3140/debatteren-in-jaren-vijftig-stijl>